

Георгій Потульницький

Київ (Україна)

ДО ПИТАННЯ ПЕРІОДИЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГЕТЬМАНИЧА ГРИГОРІЯ ОРЛИКА НА ФРАНЦУЗЬКІЙ СЛУЖБІ У 1730–1750-Х РОКАХ

1. Син гетьмана Пилипа Орлика Григорій (1702–1759) виходить на політико-дипломатичну арену у грудні 1729 р., коли він прибув до Франції та поступив на французьку службу. Здобувши військові ранги офіцера, а згодом генерала французької корони, гетьманич неодноразово проводив як офіційні, так і таємні місії в Центрально-Східній Європі, водночас не забуваючи за сприятливих політичних умов піднімати питання визволення козаків з-під влади Російської імперії та їх корисності для міжнародної політики Франції.

2. Діяльність Г. Орлика у справі інтеграції козацького чинника до зовнішньополітичної стратегії Версальського кабінету можна розділити на три етапи, а саме 1730-і, 1740-і та 1750-і рр. На першому етапі, Г. Орлик діє в орбіті політики свого батька і заангажований в реалізації французько-українських інтересів на всіх трьох актуальних напрямках північно-східної політики Французької корони: польському, турецькому та шведському. Співпрацюючи з державним секретарем закордонних справ Ж-Л. де Шовелемом (1685–1762) та послом в Порті маркізом Л-С. де Вільньовим (1675–1745) гетьманич, як французький дипломат виконує секретні доручення в Польщі, Туреччині та Криму, допомагаючи батькові паралельно активізувати козацький фактор у великій політиці. Згодом він співпрацює зі шведськими дипломатами, виступаючи промотором вирішення українського питання в контексті постанови коаліції держав на чолі із Францією.

3. У 1740-х рр. гетьманич, перейнявши справу батька і вислуживши в 1742 р. генеральський чин у французькій армії, вже як член «Секретного кабінету» короля, стає одним з головних радників Версаля в питаннях Північно-Східної Європи. Впроваджуючи козацький чинник до системи міжнародної політики Франції та наголошуючи на його історичній спадковості з давніх часів, Г. Орлик надсилає до французького уряду низку меморандумів. Основні аргументи гетьманича – тема визволення козаків з-під гніту Москви з резюме, що їхнє незадоволення може бути використане в інтересах Франції та її союзників у регіоні.

4. У 1750-х роках гетьманич пише листи, меморандуми та коментарі на ім'я провідних тогочасних політиків і дипломатів Франції, знову наполегливо нагадуючи урядовцям про можливість залучення козацького фактора до міжнародної політики королівства. Він надсилає ці документи до чиновників Міністерства закордонних справ королівства, серед яких перш за все слід виділити А.-Л. де Руйе (1689–1761) та Ж.-П. Терсьє (1704–1767), знову наголошуючи на козацькому питанні в польському, османському та кримському векторах політики Версалю. На цьому етапі помічниками Г. Орлика стають старі мазепинці Ф. Мирович та Ф. Нахимовський, які перебувають на французькій службі та сприяють справі проведення політики королівства у зв'язку з активізацією козацького чинника в Криму. Ветерани підтримали гетьманича в реалізації справи налагодження військово-політичної співпраці Франції з Кримом та Портою.

5. Григорій Орлик як французький дипломат та військово-політичний діяч, з одного боку, та український гетьманич, з іншого, – зумів забезпечити реальне постання справи інтеграції козацького чинника до міжнародної політики Версальського кабінету як її складового елементу.

Список основних джерел та літератури:

1. Archives diplomatiques du Ministère des affaires étrangères de France. – Correspondance politique : Pologne. – Vol. 180 : Correspondance diverse (1727–1730, Suppl.); Vol. 184 : Monti (1729, août – 1730, janvier); Vol.

239 : Broglie, de Lafayardie, résident a Varsovie (1752, décembre – 1753, décembre); Vol. 240 : Broglie, de Lafayardie, de Linau et Gérault, a Varsovie (1754, janvier – juillet); Vol. 241 : Broglie, documents divers (1754, août – septembre); Turquie. – Vol. 82 : Le mis de Villeneuve, ambassadeur (1730, janvier – décembre).

2. Dmytrychyn I. Gregoire Orlyk: un cosaque ukrainien au service de Louis XV / I. Dmytrychyn. – Paris : l'Hartmann, 2006.

3. Національний університет «Києво-Могилянська академія». Науковий архів. – Ф.10: Омелян Прицак (1919–2006) – видатний вчений, філолог, сходознавець, історик. – Оп.1. – Спр. 323: Pylyp Orlyk's Political Writings (1980-ті pp.). – 135 арк.

4. Потульницький Г.В. Передумови появи козацького чинника у зовнішній політиці Франції за правління Людовіка XV / Г.В. Потульницький // Наукові записки: збірник праць молодих вчених та аспірантів. – К., 2013. – Т.26.

5. Субтельний О. Мазепинці : український сепаратизм на початку XVIII століття / О. Субтельний. – К. : «Либідь», 1994.